

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ АПН УКРАЇНИ

на правах рукопису

Волобуєва Тетяна Борисівна

**Розвиток творчої активності учнів молодших класів засобами нових
інформаційних технологій навчання .**

13. 00. 01 - теорія та історія педагогіки

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Київ-1996

00760205 (K)

АВ 34.437

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті педагогіки АПН України.

- Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник народної освіти Алфімов Валентин Михайлович
- Офіційні опоненти - доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України Бондар Володимир Іванович
- кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Левшин Микола Миколайович
- Провідна установа - Донецький державний університет

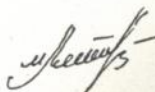
Захист відбудеться "26" квітня 1996р.

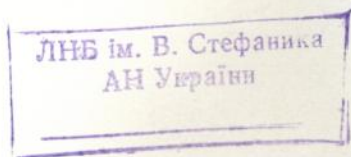
на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 01.32.02 в Інституті педагогіки АПН України за адресою: 252001, Київ-1, вул. Трьохсвятительська, 8.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій частині інституту.

Автореферат розіслано "___" _____ 199 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
професор

 М. П. ЛЕГКИЙ

Загальна характеристика

Актуальність дослідження. Одним із найважливіших соціальних замовлень сучасного суспільства є інформатизація освіти. Це вимагає переосмислення досвіду реалізації нових інформаційних технологій (НІТ), аналізу й оцінки можливостей їх використання у навчальному процесі, що зумовлює потребу якісно нового рівня впанування шкільних предметів, прищеплення кожному учневі стійкого бажання і вміння вчитися, самостійно отримувати знання, творчо підходити до розв'язування навчальних завдань.

Особливо актуальна ця проблема для початкової школи, оскільки у молодшому шкільному віці формуються логічне мислення, пізнавальна самостійність, загальнонавчальні уміння та навички.

Проблема застосування інформаційних технологій у навчанні активно досліджується у нашій країні протягом останніх десяти років. Проводяться широкомасштабні експерименти щодо визначення функцій, які можуть бути покладені на НІТ у навчальному процесі (Г. А. Балл, Т. Гергей, В. М. Глушков, А. М. Довгяло, А. П. Єршов, М. І. Жалдак, В. М. Монахов, І. П. Підласий, С. Смирнов, М. І. Шкіль та ін.); досліджуються видозміни в діяльності і характерні риси спілкування "педагог - учень" при використанні НІТ (А. В. Брушлинський, Т. Б. Габій, А. М. Матюшкін, Є. І. Машбиць, О. К. Тихомиров та ін.); аналізується теорія і практика досягнень діяльності зарубіжних педагогів у проблеми введенні НІТ у навчання (В. С. Гершунський, В. В. Гнеденко, А. Н. Литвинов, Е. О. Полат, В. Г. Полат, В. Г. Розумовський та ін.); створюється теорія навчання з використанням НІТ.

Водночас із появою перших персональних комп'ютерів в освітніх закладах розпочалися активні пошуки впровадження НІТ у навчально-виховний процес початкової школи.

Найбільш відомі методичні системи "Роботландія" (зорієнтована на вивчення інформатики, розпочинаючи з другого класу, авт.: А. А. Дуванов, М. Н. Зейдельман, Ю. А. Первін, М. В. Гольцман), Лого (С. Пейперт; ідея Лого простежується у графічній системі І. М. Антипова).

Суттєвий вплив на відпрацювання змісту інформатики початкової школи справила вперше розроблена в Україні "Програма з інформатики для 1-4 класів" М. М. Левшина та "Концепція змісту наскрізної освіти з інформатики та обчислювальної техніки" (О. А. Павлов, С. М. Гриша, М. І. Жалдак та ін.). Широко використовуються програмні-педагогічні засоби московської асоціації "Комп'ютер і дитинство" товариства "Нікіта" та ін.

Вивчення проблеми впровадження НІТ у початковій ланці освіти дає змогу зробити висновок про наявність належних умов використання НІТ.

Однак процес запровадження НІТ у 1-4 класах має стихійну спрямованість. Це спричинено браком програмно-методичних розробок з інформатики для 1-4 класів, узагальненого досвіду використання НІТ у роботі початкової школи України, низьким рівнем підготовки вчителів з проблеми НІТ, недостатньою технічною забезпеченістю шкіл сучасними засобами обчислювальної техніки.

Цілеспрямовано не досліджувалася й проблема розвитку творчої активності молодших школярів засобами НІТ.

Таким чином, недостатня теоретична і методична розробка, соціальна та педагогічна значущість проблеми підвищення творчої активності молодших школярів засобами НІТ визначили вибір теми дисертації.

Об'єктом дослідження є процес розвитку творчої активності учнів початкових класів, а предметом дослідження -

методична система розвитку їхньої творчої активності засобами НІТ.

Метою дослідження було розробити теоретичну і практичну систему розвитку творчої активності молодших школярів засобами НІТ.

В основу дослідження було покладено таку гіпотезу:

формування творчої активності молодших школярів засобами інформаційних технологій забезпечується систематичним вивченням інформатики в 1-4 класах, використанням обґрунтованого комплексу програмно-педагогічних засобів; розв'язанням учнями системи пізнавальних завдань за допомогою НІТ, а також належним рівнем готовності вчителів.

Для реалізації поставленої мети і перевірки гіпотези необхідно розв'язати такі завдання:

1. Розкрити суть і основні характеристики творчої активності молодших школярів. Визначити психолого-педагогічні умови застосування НІТ як засобу формування їхньої творчої активності.

2. Обґрунтувати зміст, методи, форми організації навчального процесу та засоби формування творчої активності учнів 1-4 класів з використанням НІТ.

3. Експериментально перевірити ефективність системи формування творчої активності учнів 1-4 класів засобами НІТ.

4. Розробити методичні рекомендації з питань формування творчої активності учнів початкової школи.

Дослідження базувалося на таких вихідних твердженнях:

1. НІТ мають загальнопредметне значення і можуть бути використані для засвоєння всіх навчальних дисциплін.

2. НІТ повинні бути насамперед засобом розширення, поглиблення і зміцнення знань школярів, забезпечувати повною мірою розк-

риття їхнього творчого потенціалу та пізнавальних здібностей.

3. Використання НІТ дає змогу підвищити ефективність навчання за рахунок оперативного надходження навчальної інформації та сприймання її учнями; здійснення контролю та обліку знань, умінь і навичок кожного учня; ефективного поєднання індивідуальної та колективної діяльності, методів і засобів навчання.

4. Основною метою використання НІТ у початкових класах є розвиток інформаційної культури молодших школярів.

5. Програмування позитивно впливає на розвиток творчого мислення учнів /за результатами досліджень 60-х років/.

Методологічну основу дослідження становлять: психологічні та педагогічні концепції загального розвитку особистості; основні положення теорії інформатизації освіти; системного підходу до цілісних педагогічних процесів та явищ.

Для досягнення мети і розв'язання завдань дослідження були використані такі методи:

теоретичні: вивчення та аналіз літератури з теми; осмислення досвіду вчителів інформатики і власного практичного надбання; аналіз навчального матеріалу для виявлення можливих шляхів підвищення творчої активності школярів;

емпіричні: педагогічний експеримент /пошуковий, констатуючий і формуючий/; спостереження й аналіз уроків; бесіди з учителями та учнями; анкетування; тестування;

статистичні: кількісний і якісний аналіз даних експериментів.

Дослідження проводилося поетапно. На першому етапі /1991-1992/ здійснювався теоретичний аналіз проблеми, вивчався досвід учителів інформатики та класоводів. Це

дозволило виявити протиріччя теоретичного і практичного характеру, сформулювати основні положення дослідження, розробити програму констатуючого експерименту.

На другому етапі /1992-1993/ вивчалися окремі питання використання НІТ у початковій школі, проводилися констатуючі зрізи, класифікація і узагальнення фактичного матеріалу, розпочато формулюючий експеримент.

На третьому етапі /1993-1995/ здійснювалася дослідно-експериментальна робота щодо створення умов для ефективної організації використання НІТ на уроках у початковій школі Макіївської загальноосвітньої гімназії, узагальнювалися результати експерименту, розроблялися методичні рекомендації.

Дослідження охопило 1657 учнів та 145 вчителів Донецької області.

Наукова новизна полягає в розробці системи розвитку творчої активності учнів засобами НІТ.

Теоретична значущість забезпечується обґрунтуванням умов ефективного використання НІТ для формування творчої активності учнів І-4 класів.

Практична значущість дослідження полягає в розробці методичної системи формування творчої активності засобами НІТ на основі запропонованої авторської програми з інформатики для учнів І-4 класів, а також відповідних методичних рекомендацій.

Вірогідність результатів дослідження забезпечується обґрунтованістю його вихідних позицій, за якими розробляється курс інформатики для І-4 класів, спрямований на підвищення творчої активності засобами НІТ; відповідністю теоретичних тверджень до висновків, одержаних у навчанні інформатики молодших школярів; результатами дослідно-експериментальної роботи в шко-

лах.

Результати роботи можуть бути використані вчителями інформатики та класоводами.

А п р о б а ц і я і в п р о в а д ж е н н я р е з у л ь т а т і в дослідження:

Розроблена методична система формування творчої активності учнів засобами НІТ була апробована і запроваджена в Макіївській загальноосвітній гімназії психолого-педагогічного профілю Донецької області. Основні положення і результати дослідження обговорювалися на міжнародних конференціях "Інформатизація на шляху переходу до ринку" (м.Київ, 1992 р.), "Розвиток національних систем науково-технічних інформацій країн СНД, Центральної і Східної Європи в нових суспільно-політичних умовах" (м.Київ, 1993 р.), "Проблеми формування спільного інформаційного простору країн СНД, Центральної та Східної Європи" (м.Київ, 1993 р.), на першій національній конференції "Інформатика: теорія, технологія, техніка" (м.Одеса, 1994 р.), на міжбласних конференціях "Інформатизація регіону в нових соціально-економічних умовах" (м.Донецьк, 1993 р.), "Програмно-технічні засоби інформатизації освіти" (м.Київ, 1995 р.), на регіональній науково-технічній конференції "Донбас учора, сьогодні, завтра" (м.Краматорськ, 1993 р.).

Н а з а х и с т в и н о с я т ь с я:

1. Методична система розвитку творчої активності молодших школярів засобами НІТ.

2. Положення про те, що формування творчої активності в учнів 1-4 класів засобами НІТ можливе тільки їх систематичним застосуванням.

С т р у к т у р а дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, виснов-

ків, переліку основної використаної літератури і додатка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ.

У вступі обґрунтовується вибір теми, її теоретична і практична значущість та розкрито загальнонауковий апарат дослідження: предмет, об'єкт, мета, завдання, гіпотеза, методи дослідження, положення, що виносяться на захист.

У першому розділі "Формування творчої активності особистості - актуальна соціальна та психолого-педагогічна проблема", аналізується стан проблеми у педагогічній теорії та практиці. Виділені компоненти творчої активності та критерії їх оцінки, уточнено поняття НІТ, проаналізовано психолого-педагогічну та методичну літературу для виявлення шляхів і умов розвитку творчої активності молодших школярів за допомогою НІТ та практику використання НІТ у початкових класах.

На сучасному етапі у нашій країні надається велика увага удосконаленню педагогічної діяльності, що сприяє розвитку творчого мислення учнів.

На сьогодні творчість вивчають різні науки. Можна виділити такі основні аспекти аналізу творчості: філософсько-гносеологічний; філософсько-соціологічний, психологічний, естетичний, педагогічний, технічний та інші напрямки проблеми.

Філософія обґрунтовує методологічну основу творчості, вивчає її різні види; соціологія досліджує вплив середовища на розвиток творчої особистості; психологія розглядає процес творчості, сутність творчої діяльності, методи вивчення творчості та її компонентів; педагогіка вивчає методи та умови формування творчої активності учнів (В. І. Бондар, Б. І. Коротяєв, І. Я. Лернер, М. І. Махмутов, О. М. Алексюк, А. В. Киричук, А. А. Матюшкін, П. І. Підкасистий, О. Я. Савченко та ін.).

У нашому дослідженні ми розглядаємо педагогічну діяльність, що сприяє розвитку творчої активності молодших школярів засобами НІТ з урахуванням вікових особливостей, рівня розвитку й типу мислення та особливостей навчальної діяльності учнів даного віку.

На основі аналізу психологічної літератури ми дійшли до трактування творчої активності як мобілізації інтелектуальних, моральних, вольових і фізичних сил учнів на виконання нових, невідомих їм раніше завдань. Виділено також основні аспекти, ознаки і компоненти творчої активності особистості.

З літературних джерел виділимо такі показники творчої активності учнів: цінісні життєві орієнтири; потреба знань; інтерес до творчого процесу, самостійність, відповідальність, пошук нових завдань, вияв ініціативи у процесі навчання; володіння способами творчої діяльності, вміння самостійно мислити, виділяти головне, аналізувати, повідомляти, планувати, володіти загальнонавчальними навичками та вміннями; прагнення до поглиблення і розширення знань та способів їх засвоєння, використання додаткових джерел інформації, самоосвіта, вміння застосовувати на практиці засвоєні знання, використовувати їх для одержання нових знань; бажання поділитися знаннями і досвідом з іншими учнями, допомагати їм у творчій діяльності; активна участь у позаурочних заходах і справах.

Ми синтезували також такі компоненти творчої активності особистості: допитливість, жадоба знань, творчий інтерес, почуття захопленості, емоційне піднесення; прагнення творчих досягнень; прагнення до лідерства, високої оцінки; почуття обов'язку, відповідальності; особиста значущість творчої діяльності; прагнення до самоосвіти та самовиховання.

Аналіз педагогічного досвіду допоміг виявити як позитивні так

і негативні тенденції використання НІТ у початкових класах, а саме:

1. Швидка зорова і загальна втомлюваність при більш як 15 хвилинній роботі за комп'ютером.

2. Загроза розвитку фотоепілепсії, пов'язаної з миготінням екрану і частотою зміни кадрів, оскільки несформована центральна нервова система дітей перебуває у стані підвищеної судомної готовності.

3. Негативна сюжетна лінія комп'ютерних ігор (зв'язок із насильством, гонитвами, захопленням руйнівних дій, агресії тощо).

4. Жорстке нав'язування діалогу програмою спрямовують на сприйняття дітьми НІТ як партнера у грі, а не як засобу гри, що значно знижує інтелектуальну активність школяра.

5. Значне захоплення індивідуальними формами роботи на противагу колективним.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури ми сформулювали основні вимоги, на яких має ґрунтуватися використання НІТ у початкових класах: суворе дотримання санітарно-гігієнічних вимог; поінформованість учнів щодо технічних, економічних та соціальних аспектів НІТ, про можливі шкідливі для здоров'я наслідки, пов'язані з їх застосуванням; використання НІТ на уроках переважно в тих випадках, коли вони надають учням нові можливості для творчого самовираження.

Особливо ефективно використання НІТ у початковій школі пов'язане з ігровою орієнтацією комп'ютерних програм; розподілом ролей у грі при використанні телекомунікацій; яскравими мультимедіа.

Найбільш вагомим елементом розвитку творчої активності молодших школярів засобами НІТ є система творчих завдань, розвивальні

ігри, індивідуалізація навчання.

У другому розділі - "Шляхи та умови використання нових інформаційних технологій для підвищення творчої активності молодших школярів" розкрито методичну систему формування творчої активності учнів 1-4 класів, зокрема навчання їх постановки та розв'язання творчих завдань, методика використання комп'ютерних ігор, обґрунтовано зміст і структуру курсу інформатики для 1-4 класів, спрямовані на формування творчої активності школярів, пропонується програма підготовки вчителів для роботи з НІТ у початковій школі.

Запропонована програма є практичною ланкою забезпечення формування творчої активності молодших школярів засобами НІТ. Нею передбачено навчання учнів ставити і розв'язувати творчі завдання як особливу форму роботи учнів.

Для розвитку творчої активності учнів було створено систему завдань, які найдоцільніше розв'язувати засобами НІТ. Ми виділили такі їх типи:

1. Задачі з явно вираженою суперечністю. Це - задачі-проблеми, задачі-парадокси. У ході розв'язання цих задач в учнів розвивається вміння формулювати проблему, бачити суперечність, діалектичність мислення.

2. Задачі з некоректно поданою інформацією. Вони розподіляються на задачі з недостаючими даними, із зайвими даними та суперечливими вихідними даними.

3. Задачі на прогнозування, тобто на безпосереднє висунення гіпотез.

4. Задачі на оптимізацію (до таких задач належать задачі на вибір оптимального розв'язку, удосконалення алгоритму.

5. Задачі рецензування на відшукування помилок, перевірку ре-

зультатів , на оцінку процесу розв'язку та результату.

6. Задачі на виявлення суперечності та формулювання проблеми. До них належать задачі на конструювання ситуацій.

7. Задачі на розробку алгоритмів.

8. Задачі на коректну постановку умови (задачі на уточнення умови, вимог та обмежень).

9. Задачі протилежні до поданих.

10. Дослідницькі задачі (на моделювання, на формалізацію, експериментальні та графічні задачі).

11. Задачі на винахід (на відкриття нових конструкцій, нових способів дій).

12. Логічні задачі (на виявлення програмно-наслідкових зв'язків, на доведення, на пояснення).

13. Задачі управління (на планування, на організацію і контроль діяльності, на оцінку результатів діяльності).

14. Комунікативно-творчі задачі. Спираючись на ведучі психолого-педагогічні теорії, на досвід учителів-експериментаторів та наш власний (щодо зниження вікового цензу використання НІТ у середній школі), ми розробили методичну систему вивчення інформатики у початковій школі, спрямовану на підвищення творчої активності молодших школярів шляхом постановки і розв'язання творчих задач, використання систематизованих розвивальних ігор, виконання індивідуальних завдань за допомогою НІТ навчання.

Мета розробленої методики - підвищити творчу активність та продуктивність навчальної праці учнів.

Використання таких задач сприяє формуванню в учнів творчих інтересів, стимулює творчу активність, забезпечує оволодіння потрібними знаннями і вміннями, допомагає розумовому і особистісно

розвитку учнів.

Формувати вміння ставити творчі задачі ми пропонуємо поетапно. Процес розв'язання творчої задачі ми розбили на три цикли: розуміння умови і формування задуму, попереднє й остаточне розв'язання.

Важливість проблеми добору та систематизації розвивальних комп'ютерних ігор зпонукала нас проаналізувати наявне програмне забезпечення з метою визначення тих ППЗ, які відповідають реалізації завдань дослідження. Для експериментальної роботи були дібрані та використані різноманітні розвивальні ігри, розроблена методика формування в учнів уміння усвідомлено використовувати інструкцію у процесі роботи з програмою. Застосування комп'ютерних ігор дало змогу підвищити творчу активність, розвинути навчальні інтереси школярів.

За допомогою комп'ютерного тестування ми розподіляли клас на "логіків" та "художників", розробляли індивідуальні завдання з урахуванням особливостей кожної дитини.

Було розроблено також методичні рекомендації формування вміння учнів користуватися готовим програмним забезпеченням, зокрема навчальними програмами та редакторами.

З огляду на брак підручників, учні забезпечувалися короткими методичними порадами вивчення кожного розділу.

Розроблений комплекс складався з таких елементів: програм курсу для 1-4 класів; методичні розробки за темами; система творчих задач; програмові засоби; методичні рекомендації для вчителів.

При цьому ми пропонуємо такі підходи до комп'ютерних ігор.

1) створення чи використання комп'ютерних аналогів відомих ігор;

2) розробка нових творчих ігор з оптимальним використанням можливостей НІТ;

3) систематизація наявних ігор;

4) інструкції для роботи з ігровою програмою подавались у вигляді казки:

5) НІТ широко використовувалася для рольових ігор. Дослідження проводилося поетапно. Перший етап експерименту-пошуковий - проводився з метою попередньої перевірки деяких теоретичних положень, виявлення можливостей, змісту, засобів, методів, прийомів використання НІТ навчання у молодших класах, а також визначення психологопедагогічних умов використання НІТ для розвитку творчої активності школяра; уточнення зв'язку цієї системи з іншими навчальними предметами початкової школи; створення системи творчих завдань для розв'язання на комп'ютерах; розробки та підбору дидактичних матеріалів і програмних засобів для комп'ютерної підтримки системи; виділити методи, форми і прийоми навчання в молодших класах за допомогою НІТ; обґрунтування ролі НІТ для підвищення творчої активності школярів, доведення можливості використання НІТ для розвитку дітей.

На цьому етапі була остаточно сформульована гіпотеза дослідження.

Другий етап - констатуючий - проводився в 1992-1993 навчальному році в Макіївській загальноосвітній гімназії психолого-педагогічного профілю і охопив близько 250 школярів 1-4 класів, підтвердивши висновки теоретичного аналізу про важливість і можливість цілеспрямованого розвитку творчої активності дітей засобами НІТ. Мета цього етапу полягала у визначенні рівня розвитку творчого мислення школярів.

Для діагностики рівня творчої активності учнів 1-4 класів у

якості показника використовувалося їх не вміння розв'язувати творчі задачі, аналізувати їх. При цьому були виділені такі етапи розв'язування задачі: самостійна постановка задачі; аналіз задачі; вибір методу розв'язання; опис алгоритму; розв'язання задачі; перевірка результату.

Завдяки аналізу відповідей учнів є змога дозволить виділити п'ять рівнів творчої активності молодших школярів: найвищий, високий, середній, задовільний, нульовий.

Кількісні показники констатуючого етапу експерименту подано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Кількість учнів	Рівні:				
	найвищий	високий	середній	задовільний	нульовий
246	2.33	16.66	59.33	16.66	5

Ці дані свідчать, що лише п'ята частина учнів володіє найвищим і високим рівнем творчої активності.

Третій етап проводився у формі занять (1 год. на тиждень) у тісній співпраці з учителями-методистами та психологом на базі комп'ютерного класу "Пошук-2". Контрольні (КГ) та експериментальні (ЕГ) групи класів створювалися з урахуванням даних констатуючого експерименту. Учні ЕГ вивчали інформатику на заняттях, НІТ використовувались також на інших уроках. У школярів КГ також про-

водились заняття з інформатики, але за традиційною програмою без використання педагогічних програмних засобів на інших уроках.

Експериментом було охоплено 120 учнів. У контрольних класах - 126. Ще 1411 учнів шкіл Донецької області, вчителі яких пройшли підготовку на курсах і працювали за запропонованою нами методикою, брали участь в експерименті.

Курсова перепідготовка вчителів проводилася за спеціально розробленими нами програмами.

Розроблений для вчителів курс складався із 10 семінарів.

Класоводи і вчителі інформатики навчалися окремо. Темі семінарів охоплювали всі питання, необхідні для роботи з НІТ і зорієнтовані на оволодіння методикою підвищення творчої активності учнів засобами НІТ.

На заняттях учителів інформатики розглядалися всі теми запропонованої нами програми курсу з інформатики для 1-4 класів і методика їх використання. Вчителі виконували всю систему творчих завдань, ставили нові завдання, програють до кінця розвивальні ігри, розглядали всі можливі варіанти роботи з програмними засобами. Вивчення психологічних та фізіологічних особливостей молодших школярів спрямовано на допомогу вчителю правильно побудувати методику роботи.

Експериментальні курси для вчителів інформатики за розробленою нами програмою були проведені в Макіївській загальноосвітній гімназії в січні 1994 р. та в січні 1995 р.. В експерименті брали участь 58 вчителів Донецької області.

Було встановлено, що всі вчителі успішно оволоділи вміннями та навичками, передбаченими програмою. Аналіз уроків учасників семінару засвідчив високу результативність курсів. У таблиці 2 показано зростання якісного рівня вчителів у (%).

Курси навчання вчителів початкової школи роботи з НІТ пройшли експериментальну апробацію в червні 1994 та червні 1995 р. у Макіївській загальноосвітній гімназії. У них брало участь 87 учителів початкових класів Донецької області. Після оволодіння вміннями і навичками роботи з НІТ учителі почали використовувати їх у навчальному процесі. Результати наведено в таблиці 3.

Таблиця 2.

Шляхи і методи використання НІТ на уроках інформатики	До курсів	Після курсів
Цілеспрямована робота по підвищенню творчої активності учнів	3	94
Використання творчих задач, що рішенняються з допомогою НІТ	24	99
Навчання постановки творчої задачі	0	43
Систематизація комп'ютерних ігр	46	97
Використання рольових ігр з прим'енням НІТ	0	39
Розробка індивідуальних завдань	65	87
Використання телекомунікацій	27	64
Заняття самоосвітою	74	98

Таблиця 3.

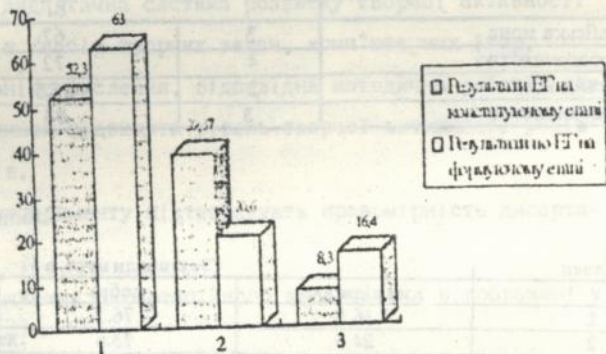
Шляхи і методи використання НІТ у навчальному процесі початкової школи	До курсів, %	Після курсів %
Використання навчальних програм з різних предметів	4	36
Використання розвиваючих комп'ютерних ігр з вивчуваних тем	2	38
Використання тестових, графічних, музичних редакторів	0	18
Використання творчих задач з прим'єнням в їх рішенні НІТ	0	19
Розробка індивідуальних завдань для НІТ	0	12
Використання телекомунікації	0	6
Прим'єнення рольових ігр з використанням НІТ	0	6
Заняття самоосвітою з подальшого використання НІТ	8	69
Використання НІТ для підвищення творчої активності учнів	4	36

Педагогічний експеримент показав, що семінари з навчання вчителів роботи з НІТ сприяють:

- 1) більш ефективному використанню НІТ у навчальному процесі;
- 2) цілеспрямованому розвитку творчого потенціалу учнів;
- 3) підвищенню творчої активності вчителів;
- 4) прагненню до самоосвіти. У ході експериментального навчання значно підвищилась творча активність учнів.

Результати подані у вигляді діаграми:

Класові учнів, у%

1 - постановка і розв'язання творчих задач; 2 - робота з комп'ютерними іграми; 3 - виконання індивідуальних завдань.

Рівень оволодіння знаннями, вміннями та навичками відображено в таблиці 4.

Порівнювався також загальний стан успішності учнів контрольних та експериментальних класів. Значних розходжень при цьому помічено не було, хоча слід відзначити певне покращення успішності з математики в експериментальних класах.

Отримані дані свідчать про те, що середня успішність учнів ЕГ з математики вища, ніж у школярів КГ на 0,16%.

Порівняльний аналіз контрольних робіт з окремих тем, при вивченні яких використовували НІТ в ЕГ і КГ, показано в таблиці 5.

Таблиця 4.

Предмети	Клас	Якість знань, в %	
		ЕГ	КГ
Англійська мова	3	67	61
Природознавство	4	72	66
Російська мова	2	55,5	49,5
Народознавство	3	83	79

Таблиця 5.

Класи	Закінчили курс, в %		
	на відмінно	добре	задовільно
1	16,5	76,3	7,2
2	24,5	73,6	—
3	26,4	62,8	10,8
4	34	66	—

Експериментальна робота дає право зробити висновки, що запропонований курс інформатики відіграє роль у підвищенні творчої активності учнів, сприяє зближенню шкільної програми з сучасною наукою.

Таким чином, за наслідками експерименту можна зробити такі

висновки: НІТ можуть слугувати засобом розвитку творчої активності молодших школярів в умовах систематичного вивчення інформатики.

Основним засобом розвитку творчої активності учнів І-4 класів є система творчих завдань, які розв'язуються засобами НІТ. Провідну роль при цьому відіграє процес постановки творчих задач на основі дії переформулювання.

Використання комп'ютерних ігор впливає на розвиток усіх компонентів творчої діяльності молодших школярів.

Засвоєння учнями І-4 класів змісту курсу інформатики впливає на рівень сформованості знань, умінь та навичок з інших навчальних дисциплін.

Розроблена дидактична система розвитку творчої активності молодших школярів /набір творчих задач, комп'ютерних ігор, комп'ютерний тренінг мислення, відповідна методична робота/ дає змогу суттєвим чином підвищити рівень творчої активності учнів початкових класів.

Наслідки експерименту підтверджують правомірність дисертації.

Окремі твердження дисертаційного дослідження відображені у таких публікаціях:

1. Вступ до інформатики. - Донецьк, Донецький регіональний науковий центр УкрАІн, 1993, 466 с. /у співавторстві/.

2. Уроки інформатики. - Донецьк, Донецький регіональний науковий центр УкрАІн, 167 с. /у співавторстві/.

3. Експеримент триває // Рідна школа. - К., № II, 1994, с.38-39 /українською мовою/.

4. Методика комп'ютерного мислення. - Донецьк, Донецький регіональний науковий центр УкрАІн, 1994, 91 с. /у співавторстві/.

5. Курс користувальця. - Донецьк, Товариство книголюбів, Мале підприємство "Пошук", 1994, 254 с. /у співавторстві/.

6. Комп'ютер як засіб навчання // Інформатизація на умовах переходу до ринку: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. - К., 1992, с.220-223 /у співавторстві/.

7. Інформатизація школи - запорука високої якості // Розвиток національних систем науково-технічної інформації країн СНГ, центральної та східної Європи у нових суспільно-політичних і соціально-економічних умовах: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. - К., 1993, с.78-83 /у співавторстві/.

8. Інформаційний фонд знань // Інженерні і інструментальні засоби програмування: Матеріали міжнародної конференції. - К., 1993, с.81-84 /у співавторстві/.

9. Психологія і тести на персональних комп'ютерах // Матеріали Першого Українського конкурсу робіт з інформатики серед школярів. - Донецьк, 1992, с.8-9 /у співавторстві/.

10. Комп'ютерні технології і освіта // Матеріали Першого Українського конкурсу робіт з інформатики серед школярів. - Донецьк, Донецький регіональний науковий центр УкрАІн, 1992, с.35-37 /у співавторстві/.

II. Експертні системи і інформатизація освіти // Проблеми формування загального інформаційного простору країн СНГ, центральної і східної Європи: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. - К., 1994, с.37-46 /у співавторстві/.

12. Інформатика у комп'ютерних діалогах // Інформатика: теорія, технологія, техніка/: Матеріали Першої національної конференції. - Одеса, 1994, с.8-9 /у співавторстві/.

13. Комп'ютерний тренінг мислення // Початкова школа. - К., у друку /українською мовою/.

14. Авторська програма тренінг мислення // Початкова школа.- К., у друку /українською мовою/.

Volobueva T.B. The rise younger pupils' creative activity influence by means of the new information technologies of the instruction.

Thesis on receiving a higher degree of a Candidate of Sciences in pedagogics, speciality 13.00.01. — theory and history of pedagogics .Institute of Pedagogics of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, 1996.

In the dissertation grounded science ways and conditions of the using new information technologies of instruction for the rise younger pupils' creative activity. It's established that the grounded science and systematic expedient employment of the NIT of the education rises younger pupils'creative activity, if we use in the education purposeful positing and decision of the sums, systematic computer games.

Волобуева Т.Б. Повышение творческой активности учащихся младших классов средствами новых информационных технологий обучения.

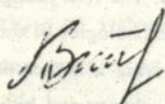
Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – Теория и история педагогики.

Институт педагогики АПН Украины, Киев: 1996 г.

В диссертации научно обоснованы пути и условия использования новых информационных технологий обучения для повышения творческой активности младших школьников.

Установлено, что научно-обоснованное и методически целесообразное применение НИТ обучения способствует повышению творческой активности учащихся младших классов при условии целенаправленного использования в обучении постановку и решение с помощью НИТ творческих задач, систематизированных компьютерных игр, индивидуализацию учебного процесса.

Ключові слова: творча активність, нові інформаційні технології, молодші школярі, творче завдання, комп'ютерна гра.

Підписано до друку 12.03.1996р.Обем 1,1.Формат 60x84 I/16
Друк офсетний.Тир.ЮСпр.Зам.62.Безплатно.
ЛОД УДПУ ім.М.П.Драгоманова,Київ,Пирогова,9.

AB34.437

AB 34.437

